

375

ՈԼ - 98

ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

ՈՒՍՄԱՆՑ ԾՐԱԳԻՐ
ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

Վարդապետաց Ազգ. Կեդր. Վարչություն
Ռատմնական Խորհրդին

1909

Յպ. Վ. Խ. Հ. ՏԵՐ.ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Գ. ՊՈԼԻՍ

MAR 2010

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ ՆԱՅՈՑ

370

1971-ԾՐ

375

ՈՒ-91

44

ՈՒՍՄԱՆՑ ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Վաւերացեալ յմատմնական Խորհրդոյ Ազգ.

Կէդր . Վարչութեան

1909

Տպ. Վ. Է. Լ. ՏԻՐ.ՆԵՐՑԷՍԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՈՒՍՄԱՆՑ ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ

(7-13 տարեկան տղայոց համար)

Վեց տարեշրջանով. Ա. Բ. Գ. և Դ. չրջանները
հաշուում են Ցական ամիս, իսկ Ե. և Զ. չրջանները
Շական ամիս:

Տղան 7 տարեկան կը մտնէ դպրոց և 13 տարե-
կանին կ'աւարտէ չրջանը:

Ա. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Ծանօթ. — Կատարելի ամէն կարգի մարզանքներուն
մէջ նկատի ունենալ տղոց տարիքը, ֆիզիքական ուժը,
և ըստ այնմ կանոնաւորել մարզանքներուն տեւողու-
թիւնը, որպէս զի չափէն աւելի չի յոգնին տղաքը:

1. Երգախառն քալումք, շրջապար և խաղ.
2. Կարգ ըլլալ և քալել ոտից մատներուն վրայ.
3. Յատկրտել.

4. Թեւերով ու գլխով պարզ մարզանքներ՝ կեցած
տեղը և քալումքի մէջ.

5. Նմանութիւնը ընել այլեւայլ աշխատութեանց
(դոր օրինակ՝ սղոցել, փորել, անիւ դարձունել, փայտ
կտրել, դամ գամել, երկաթ ծեծել, ևն).

6. Զանազան մարմնակրթական խաղեր՝ ընտրու-
թիւն ընելով տեղականներէն:

1. Կարգ կազմել և ցրուել .
2. Մէկէ աւելի կարգերու վրայ չարուիլ .
3. Համաչափ քայլափոխով ընթացք .
4. Երգելով քալել՝ շրջանակաձև, պարուրաձև և ոլորապտոյտ .
5. Կեցած տեղը վազելու շարժումներ կատարել . նոյն շարժումները կատարել փոքրաթիւ խումբերով .
6. Յատկրտել և ցատկել .
7. Անդամներու և իրանի պարզ մարզանքներ .
8. Զանազան աշխատութեանց նմանութիւնը ընել , մասնաւորաբար տեղական աշխատութիւններէն .
9. Հաստատուն ձողէ մը կամ ճիւղէ մը կախուելու մարզանքներ՝ ոտքը գետինը դպչելու պայմանաւ .
10. Զանազան խաղեր :

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Կարգ կազմել և ցրուել .
2. Կարգին մէջ նշանակել զոյգերն ու անզոյգները .
3. Զոյգ կազմել և քալել՝ միաշար գծով .
4. Դէպի աջ կամ դէպի ձախ , դէպ առաջ կամ դէպ ետև քայլափոխ՝ քալելու կամ վազելու մէջ . համաչափ վազք .
5. Յատկրտել և ցատկել .
6. Կրկնութիւն կախման նախընթաց մարզանքներուն և ազատ մարզանքներ կախման .
7. Զանազան խաղեր բաց օդին մէջ կամ յարկածածուկ տեղւոյ մէջ :

1. Կարգ ըլլալ և ցրուիլ .
2. Կարգին մէջ նշանակել զոյգերն ու անզոյգները .
3. Մէկ գծի վրայ կարգ կենալու վարժութիւն .
4. Զոյգ կազմել ու քալել՝ միաշար գծով .
5. Հեռաւորութիւն առնել .
6. Կարգի մէջ տեղափոխութիւններ կատարելու վարժութիւն .
7. Արագ քայլընթացք .
8. Սրունքներու , թեւերու և իրանի մարզանք .
9. Նախապատրաստական մարզանք ոտու մի . ոտու .
10. Զանազան խաղեր բաց օդին մէջ կամ յարկածածուկ տեղւոյ մէջ .
11. Մագլցելու վարժութիւն :

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Կրկնութիւն նախորդ տարւոյ մարզանքներուն .
2. Զուգորդութիւն՝ թեւերով , սրունքներով և իրանով կատարելի մարզանքներու .
3. Տեղական պարերու վարժութիւնք :

ՎԵՅԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Կրկնութիւն նախորդ տարւոյ մարզանքներուն .
2. Ոտու մը ըստ երկայնութեան , ըստ բարձրութեան՝ ոտքերը քովէ քով , և չափաւոր ոտու մներ ըստ խորութեան .
3. Տեղական պարերու վարժութիւնք :

Բ. ՁԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Ուլունք չարել .
2. Հաստ թուղթը ծակծկել և թելով բանիլ վրան .
3. Ոստայնանկելու վարժութիւնը ծառի ոստերով , ծղօտներով և փայտի շերտերով (իրր նախապատրաստած կան վարժութիւն կողովագործութեան) .
4. Ծալլում թուղթերով .
5. Պարտիզամշակութիւն :

Բ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Ուլունք չարել .
2. Հաստ թուղթի և խոշորահիւս կտաւի վրայ աւելով բանիլ .
3. Ոստայնանկելու վարժութիւն .
4. Ծալլում և կտրատում թղթերով .
5. Կաղապարում կաւով կամ մեղրամոմով :

Գ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Երկրաչափական մակերեւոյթներ չինել տրամադրելի չարմար նիւթերով (քառակուսի , ուղղանկիւն , եռանկիւն , տրապեզ , բոլորակ) .
2. Վերոյիշեալ ձեւերը կիրարկել կեանքի սովորական պէտքերուն (գիրքի և տետրակի կողք չինել , սեղանի երեսներ , աթոռակի նստարաններ , ածուի ձեւեր , ևն) .
3. Թուղթի երկղներով աշխատութիւնք . երկայնութիւն մը բաժնել 2 , 4 , 8 հաւասար մասերու , իրա-

բու հետ բաղդատել կողմերուն , առանցքներուն և անկիւնագիծերուն երկայնութիւնները քառակուսի և ուղղանկիւն ձեւերու մէջ .

4. Ոստայնանկում :

Դ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Ծալլումի , կտրատումի և սոսընձումի վարժութիւններ .
2. Նամակի պահարան , պիտակ , քսակ չինել .
3. Բաղմանկիւնային մակերեւոյթներ չինել , ձեւել և չափել .
4. Տնկարանի գործիքներուն և տունկերուն վրայ ծանօթութիւն .
5. Բաղմացումի եղանակներ .—Աղուրի , չաղ և տեղափոխում .
6. Գետինը մաքուր պահել , մոլի խոտերը քաղել , հողը փոցխել :

Ե. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Խաւաքարտով կամ թուղթով չինել ծաղկի թերթերու և տերեւի զանազան ձեւեր , ձուածեւ , թերատածեւ , պարուրածեւ .
2. Կաւով կամ դաճով ձեւակերպում գործածական առարկաներու (պտուկ , կճիճ , բլուկ , սափոր , սինակ , սկուտեղ , աշտանակ , կանթեղ , ևն) .
3. Կաւով կամ դաճով չինել երկրաչափական հաստատուններ՝ տուեալ չափերով (խորանարդ , զուգահեռան , պրիզմակ , գլան , բուրգ , կոն և գունտ) .
4. Կուտերու և կորիզներու խաւ ի խաւ տնկում , խորահերկ , ցան , հող և պարարտութիւնք .—Արմա-

տախիլ ընել և սնկել. — Պատուաւոր, պատուաւորէ
եաք խնամք. — Պատուները կտրել, ճիւղերը պատին
կապել. — Յօտել, հակահարում:

2. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

Կրկնութիւն նախընթաց տարւոյ նիւթերուն:

Գ. ԳՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Նախապատրաստութիւն գաւազանիկներու, կա-
ւարներու և օղակներու միջոցաւ.

2. Քառանկիւնադիւծ կամ կէտանիշ թղթի վրայ,
գրատախտակի, քարտախտակի վրայ՝ առանց գծագ-
րական գործիքի գծագրութիւն.

3. Գործածական շատ պարզ առարկաներու գծա-
գրութիւն՝ ուսուցչին ձեռքով գրատախտակին վրայ շի-
նուած ուրուագծին հետեւողութեամբ.

4. Ծալլումէ առաջ եկած ձեւերու գծագրութիւն.

5. Յիշողութեամբ գծագրութիւն.

6. Աղատ հնարողութեամբ գծագրութիւն:

Բ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Առանց գծագրական գործիքի, գրատախտակին
վրայ և կէտանիշ կամ քառանկիւնադիւծ թղթի վրայ
գծագրութիւն.

2. Կենդանիներու, տերեւներու, պտուղներու և
գործածական առարկաներու ուրուագիծ.

3. Ծալլումէ և կտրատումէ յառաջ եկած ձեւերու
գծագրում.

4. Ուղիղ գծերու իրարու հետ զուգորդութեամբ
ձեւերու յորինում.

Կոր գծերու իրարու հետ զուգորդութեամբ ձեւե-
րու յորինում.

Ուղիղ և կոր գծերու իրարու հետ զուգորդութեամբ
ձեւերու յորինում.

5. Յիշողութեամբ գծագրութիւն:

Գ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Իրագիտութեան և տեղական աշխարհագրու-
թեան ընծայած նիւթոց գծագրութիւն՝ շատ պարզ ու-
րուագծի մը հետեւողութեամբ.

2. Թւղաձիգ, հորիզոնական և շեղ գիծեր քաշել.

3. Գիծ մը բաժնել 2, 4, 8 հաւասար մասերու.

4. Տարրական վարդանկարի վարժութիւններ.

5. Իրագնական ծանօթութիւնք քառակուսի և
ուղղանկիւնի վրայ.

6. Անոնց առանցքներուն և անկիւնադիւծներուն մի-
ջոցաւ առաջ եկած բաժանումներուն իրարու հետ բաղ-
դատութիւնը.

7. Իրագնական ծանօթութիւնք եռանկիւնի (իր
տեսակներով) և զուգաչափ տրապեզի վրայ.

8. Գործածական առարկաներու գծագրութիւն՝
ուղղաձիգ հատածի համեմատ միայն, իբր կիրարկու-
թիւն ստացուած ծանօթութեանց.

9. Մէդրէն աւելի պղտիկ, և որոշ թուով տէսիմէդր
պարունակող երկայնութիւններ հաշուելու վարժութիւնք.

10. Յիշողութեամբ գծագրութիւն:

Դ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

1. Ուղիղ անկիւն, սուր անկիւն և բութ անկիւն.
2. Ուղղահայեացներ և զուգահեռականներ.
3. Գիծերը բաժնել 2, 4, 8, 16.—3, 6, 12.—5, 10 հաւասար մասերու.
4. Հաւասարակողմ եռանկիւն.
5. Զուգահեռագիծ. Տարանկիւն.
6. Քառակուսիի ներփակ ութանկիւն.—Շրջանակի ներփակ կանոնաւոր բազմանկիւններ.
7. Տղուն ծանօթ ձևերուն կիրառումը՝ այլևայլ առարկաներու յատակագիծը և ուղղաձիգ հատածը միայն գծելու համար.
8. Աստղակերպ բազմանկիւններ, վարդաձևեր և ծաղիկներ.
9. Զարդանկարի տարրական վարժութիւնք.
10. Յիշողութեամբ գծադրութիւն:

Ե. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

1. Տեղեւներու և ծաղիկներու ձևի ուսում.
2. Շրջանակէ դատ կանոնաւոր կոր գծերու գծում՝ առանց գործիքի.—Զուածն, թերատածն, պարուրածն.
3. Ստացուած գիտելիքներու կիրառումը՝ գծելու համար ամաններ, կողարարական առարկաներ, երկրագործական գործիքներ (Մանչերու բաժին).—Նոյն գիտելեաց կիրառումը՝ գծելու համար ասեղնագործութեան վերաբերեալ աշխատութիւններ (Աղջկանց բաժին).
4. Տարրական հեռապատկերի զննութիւն՝ երկրաչափական պարզ մարմիններու կամ անոնցմէ ամանցուած

առարկաներու գծմանը կիրարկուած.—Խորանարդ, պրիզմակ, գլան, բուրգ, կոն, գունա.

5. Գործածութիւն քանակի, ուղղահայի և կարկիւնի՝ գծելու համար երկրաչափական ձևեր.
6. Պարզ առարկաներու չափանշուած ուրուագիծ.
7. Վերածման աստիճանի ծանօթութիւն.
8. Կալուածի մը յատակագիծը հանելու համար կարեւոր եղող տարրական գիտելիք.
9. Որոշ աստիճանի մը և չափանշուած ուրուագծի մը համեմատ յատակագծի մը մաքուրը առնել.
10. Լոյսի աղբեցութեան վրայ մէկ քանի գիտելիք.
11. Յիշողութեամբ գծադրութիւն:

Զ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Կրկնութիւն նախընթաց տարւոյ, ըստ կարելւոյն գործնական կերպով:

Դ. ԳՐԱՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ

Ա. ԵՒ Բ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Ուղիղ գիր գրատախտակի վրայ կաւիճով և թղթի վրայ մատիտով. բառերու կազմութիւն:

Գ. ԵՒ Դ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Ուղիղ կամ հակեալ պարզ գիր. նախադասութեանց կազմութիւն. պարզ զլխագրի ուսում:

Ե. ԵՒ Զ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Ուղիղ և հակեալ պարզ գիր, նրբագիր, գլխագիր.

Մասնաւոր աշխատութիւնք (Յուցակի, Հաշուեցուցակի, Աղղի, ևն պատրաստութիւն) :

Ե. Ե Ր Գ

Ա. ԵԻ Բ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Պարզ երգերու վարժութիւն ունկնդրութեամբ. առանձին և խմբովին երգել :

Գ. ԵԻ Դ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Աշխարհիկ եւ եկեղեցական երգերու վարժութիւն ունկնդրութեամբ. առանձին և խմբովին երգել :

Ե. ԵԻ Զ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

1. Երկձայն երգերու վարժութիւն՝ ունկնդրութեամբ.
2. Եկեղեցական երգերու վարժութիւն, ըստ աւուր պատշաճի :

Զ. Ի Ր Ա Գ Ի Տ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Ա. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Դպրոցը եւ հայրենի տունը. — Դպրոցական առարկաներ, կարասիներ, գործիքներ, ընտանի կենդանիներ, բանջարեղէններ, ծաղիկներ, պտղատու ծառեր. — Մարդկային մարմինը :

Բ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

1. Մարգագետին. — Ծաղիկները և կենդանիները.
2. Այգի եւ պարտեզ. — Որթատունկ, պտղատու եւ

ուրիշ ծառեր, անոնց արտադրութիւնները, վնասակար կենդանիներ այգիի և պարտեզի մէջ.

3. Շինութիւն. — Տեղական քարեր և հողեր :

Գ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

1. Դաշտ. — Մշակեալ տունկեր (ցորեն, գարի, գետնախնձոր, եգիպտացորեն, ևն).
2. Անտառ. — Ծառերը, բոյսերը և կենդանիները.
3. Շինութիւն. — Աւաղ, կիր, կաւ, գածաքար :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՔ

Դ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Բնական զինութիւն. — Զուրհ. — 1. Հեղեղ. — 2. Գետակ. կենդանիներ. — 3. Գետ. կենդանիներ. — 4. Հիւս. կենդանիներ. — 5. Ծով. կենդանիներ : Ճահիճ. — Բոյսեր և կենդանիներ :

Շինութիւն. — Գործածական մետաղներ :

Երկրագործական ծանօթութիւն. — Հող. — Մշակելի հողը կազմող մասերը — ամուլ հողերը բարելաւելու միջոցներ. — Բոյսերու սննդեան պէտքին վրայ յենլով՝ արտերը պարարտացնելու անհրաժեշտ պէտքը և աղբերու գործածութիւնը — աղբերու տեսակները (կենդանական, բուսական և հանքային) — ասոնց պահպանման ու գործածութեան լաւագոյն եղանակները :

Հերկում և նորա յարակից գործողութիւնք — Հին և նոր դրութեամբ հերկման տարրերութիւնները և վերջնոյն առաւելութիւնները. — Եւրոպական արօրը և իւր մասերը, սորա գործածման եղանակը. — Հողի կոյտերը փշրելու գործիք (herse), սերմնացու հունտերը զտելու

ու մաքրելու անհրաժեշտ պէտքը և այս մասին գործածակելիք մեքենաներ. — Հունձքի և կալի մեքենաներ :

Ե. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Բնական գիտութիւնք. — Փայտի եւ քարի աշխատութիւնք. — Կահագործ, ատաղձագործ, քարակոփ, ևն :

Տախտիկ. — Զերմաչափ, մարմիններու ընդլայնումը :

Ջուր. — Բաղադրութիւնը և զանազան վիճակները, խտացում, մշուշ, ամպ, անձրեւ, ևն. — Ջուրը իբրեւ շարժիչ զօրութիւն. չոգեշարժ մեքենայ :

Օդ. — Յատկութիւնները և բաղադրութիւնները, ևն. — Հով, մթնոլորտական ճնշում, ծանրաչափ, ջրհան :

Երկրագործական ծանօթութիւնք. — Գլխաւոր բոյսերու մշակութիւն և ասոնց իրարու յաջորդելու պէտքն ու կարեւորութիւնը. — Հացահատիկներ (ցորեն, գարի, վարսակ, հաճար, եգիպտացորեն, թռչնակեր, կորեկ, բրինձ, ևն) :

Ճարտարարուեստական բոյսեր (ծխախոտ, բամպակ, շուշմայ, սիսամ, խաշխաշ, կանեփ, վուշ, ճակնդեղ, բամբ, ևն) :

Մարգագետինք և գլխաւոր ճարակարոյսք (առուոյտ, երեւիւակ, իդիսար ևն). մարգագետինները ոռոգելու և պահպանելու կերպերը — բնական և արուեստական մարգագետինք :

Պտղատու ծառեր (խնձորենի, տանձենի, սերկելիլի, արմաւենի, ձիթենի, թղենի, նռնենի, որթատունկ, թթենի և այլք, և անոնց մշակութեան կերպերը :

Բանջարեղէնք, սոցա թուռմն և կարեւորութիւնը : Անտառներու պահպանման կարեւորութիւնը. —

Գլխաւոր բուսոց, ծառոց և հացահատիկներու՝ ըլլա՞ն սնկային, ըլլա՞ն միջատային՝ հիւանդութիւնները և սոցա դարմանները :

Զ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Բնական գիտութիւնք. — Երկաթի վրայ աշխատութիւնք. — Դարբին, երկաթագործ, սայլագործ, պայտառ, ևն : Կողմնացոյց. — Մագնիս, փոթորիկ, ելեկտրականութիւն :

Ձայն :

Լծակներ, ճախարակներ :

Ջեռուցում եւ շոսաւորում. — Ջեռուցման զանազան տեսակ փայտեր. Ածուխ, Կիզահող. — Այրում. Մոմ, Գարիւղ, Լուսաւորութեան կաղ, Ելեքտրական լոյս :

Հեռագիր եւ հեռաձայն (պատահաւոր) :

Տեղական յասուկ ճարտարութիւնք :

Մարդկային մարմին. — Ծանօթութիւնք Բնախօսութեան, Մարդակաղմութեան և Առողջապահութեան վրայ (կերակուրք, ըմպելիք և հագուստք, մաքրութիւն, տարափոխիկ հիւանդութիւնք) :

Երկրագործական ծանօթութիւնք. — Ընտանի կենդանիք. հաւ, մեղու, չերամ, ոչխար, այծ, կով, եզ, գոմէշ, էշ, ձի, շուն, նապաստակ, ևն. — Ասոնց սնունդը և բաղմացնելու կերպերը. — Հիւանդութիւնները :

Հաւկիթ պահելու կերպը :

Մեղու պահելու և մեղր հացնելու եղանակը :

Շերամ սնուցանելու եղանակը և խողպիկ գործածութիւնը :

Գացախ և դինի, բէքմէղ և պուլամայ շինելու
կերպերը:

Մածուն, պանիր և կարագ շինելու կերպերը:
Բանջարեղէնի պահածոներ:

Բ. Է. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Դպրոցը. — Շէնքը. Ուսուցիչը. Աշակերտները.

2. Հայրենի տունը. — Բնակարան. Ընտանիք. Առ-
տանին զբաղումներ. — Պարտէզ. — Գաւիթ. — Ամբարանոց.
— Ախոռ.

3. Մրգաստան. — Պաղատու ծառեր, ընտանի կեն-
դանիներ:

Բ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Ծննդավայր. — Շէնքեր. — Փողոցներ. — Հրապա-
րակներ. — Աղբիւրներ. — Երկրիս չորս կողմերը. — Յա-
տակագիծը ներկայացնել և բացատրել.

2. Հողին ելեւէջները. — Զրոյ ընթացքներ. — Հա-
ղորդակցութեան ճամբաներ. — Մշակութիւններ. —
Կենդանիներ (ծննդավայրին մէջ).

3. Բնակիչներ. — Բարքեր. — Զբաղումներ. — Ար-
հեստներ. — Աբտաքին յարաբերութիւններ (ծննդավայ-
րին մէջ).

4. Երկինք. — Շատ պարզ դիտողութիւններ արե-
ւուն, լուսնին և մի քանի աստղերու ընթացքին վրայ. —
Երկրագունտ. Գիշեր և ցերեկ. — Եղանակները և ամիս-
ները. — Անձրեւ, ձիւն, հովեր:

Գ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Տեղական աշխարհագրութիւնը ընդլայնել նը-
կարագրելով գետակը, լիճը, լեռները, դաւառը, ևն
որոնք կրնան տեսնուիլ ծննդավայրէն կամ անոր շրջա-
կաններէն.

2. Տղուն պատկանած նահանգին բնական աշխար-
հագրութիւնը. — Քարտէզը ներկայացնել, բացատրել և
գծել տալ.

3. Նահանգին վարչային բաժանումները. — Գլխա-
ւոր քաղաքներ:

Դ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Տղուն պատկանած նահանգին շրջակայ կամ
կցորդ միւս նահանգներուն բնական աշխարհագրութիւնը.

Անոնց բնակիչները. — Բարք, տարազ, լեզու, զբա-
ղում, արհեստ, առեւտուր, երկրագործութիւն, ևն.

Կարեւոր քաղաքները, անոնց յարաբերութիւնները.
— Հաղորդակցութեան միջոցները.

2. Ծանօթ նահանգներուն հետզհետէ կցորդել միւս
նահանգներուն ուսումը ըստ վերնոյն՝ մինչեւ որ ուսու-
ցուի ամբողջ Ասիական Թուրքիան Քարտիզադձու-
թեամբ:

Ե. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

1. Ասիական Թուրքիոյ շրջակայ երկիրները. — Բը-
նակիչները, կենդանիները, բոյսերը. — Հաղորդակցու-
թեան միջոցները, արհեստները և առեւտուրները.

2. Եւրոպական Թուրքիա.

3. Համառօտ դադափար երկրի տեսարաններուն
վրայ՝ Երկրագունտին միջոցաւ:

4. Ասիական և Եւրոպական Թուրքիոյ կարեւոր նահանգներուն վրայ լրացուցիչ տեղեկութիւններ :

Զ. ՏԱՐԵՆՐԱՆ

1. Աշխարհի զանազան մասերուն մէջ գործադրութեան լաւագոյն կերպերը այն ճարտարագործութեանց որոնք յատուկ են մասնաւորապէս տղուն բնական նահանգին և ընդհանրապէս ամբողջ Թուրքիոյ .

2. Մտաւոր ճամբորդութիւններ աշխարհի զանազան մասերուն մէջ՝ յամաքէն և ծովէն :

Ը. ԿՐԹՆԱԿԱՆ ԴԱՏԱԲԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԵՆՐԱՆ

1. Փոքրիկ աղօթք բացատրուած և 'ի բերան ուսուցուած .

2. Զոնական շատ պարզ դասեր գիւղի եկեղեցիին և անոր պաշտօնէից վրայ (եկեղեցիին մասերը, կազմածքը և սպասները .— Բահանային, սարկաւազին, դրպիւրներուն, լուսարարին և ժամակոյին տարազը, պաշտօնը) :

Բ. ՏԱՐԵՆՐԱՆ

1. Վերատեսութիւն նախորդ տարւոյ դասերուն .

2. Ստեղծագործութիւն (հարստոս) .— Դրախտ .— Աղամ ու Եւա կը խարունեն .— Կայէն և Աբէլ .— Զրհեղեղ .

3. Նահապետք .— Արբահամ, Իսահակ .

4. Յիսուսի ծնունդը .— Յիսուս տասներկու տարեկան .— Յովնանէս Մկրտիչ .— Յիսուսի մկրտութիւնը .— Առաջին աշակերտները .— Կանայի հարսանիքը .— Յիսուս

և Սամարացի կինը .— Յիսուս Նազարէթի Տաճարին մէջ .— Անդամաւոյժին և Բեթհզդայի հիւանդին բժշկութիւնը .— Հարիւրապետին ծառան Կափառնայումի մէջ .— Նային քաղաքի պատանիին և Յայրուսի աղջկան յարութիւնը :

Պատարագի երգեր .— 1. Տէր Ողորմեա, 2. Յիշեա Տէր և ողորմեա, 3. Կեցո Տէր և ողորմեա, 4. Եւ ընդհողոյդ Քում, 5. Աստուծոյ երկրպագեսցուք, 6. Առաջի քո Տէր, 7. Պոսխումմէ, 8. Ամէն, Հայր սուրբ, Որդիդ սուրբ, Հոգիդ սուրբ, 9. Միայն սուրբ, միայն Տէր . . . , 10. Սուրբ Աստուած, սուրբ և հզօր . . . , 11. Փառաւորեալ և օրհնեալ . . . :

Գ. ՏԱՐԵՆՐԱՆ

1. Նահապետք (շար) .— Եսաւ և Յակոբ .— Յակոբի փախուստը .— Յակոբ Լաբանի քով .— Յակոբի վերադարձը .— Յովսէփի և իր եղբայրները .— Յովսէփի եգիպտոսի մէջ .— Յակոբ եգիպտոս կուգայ .

2. Յիսուսի խօսած առակները . Սերմնացանին, Յորենին և Որոմին առակները .— Լերան քարոյը (կարդալ) .— Տէրունական աղօթք .— Յիսուս կը հանգարտեցնէ փոթորիկը .— Հինգ հացին և երկու ձուկին հրաշքը .— Բարի Սամարացիին, Մեծատունին, Աղքատ Ղազարոսին, Անառակ Որդիին, Փարիսեցիին և Մաքսաւորին առակները ու Ղազարու յարութիւնը .

3. Յիսուս և Արգար .— Արգար և Թադէոս .— Սանդուխտ կոյս .— Տրդատ և Գրիգոր Լուսաւորիչ .— Հռիփսիմեան կուսանք .

4. Եկեղեցւոյ հայերու աղօթքներէն ընտրութեամբ դոց սորվեցունել հանդերձ բացատրութեամբ :

Պատարագի երգեր. — 1. Փառք քեզ, Տէր Աստուած մեր, 2. Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ..., 3. Բարեխօսութեամբ վերին Քո զօրաց..., 4. Արի Աստուած հարցն մերոց..., 5. Աստուած մեր և Տէր մեր երեսայաւ..., 6. Քրիստոս 'ի մէջ մեր յայտնեցաւ..., 7. Ողջոյն տուք միմեանց..., 8. Խոնկ մատուցանեմք..., 9. Մի ոք յ'երեխայից...:

Գ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Մովսէս և Դաւաւորները. — Իսրայէլի ժողովուրդը Եգիպտոսի մէջ. — Մովսէս. ծնունդը, երիտասարդութիւնը, փախուստը. — Մովսէս Փառաւորի առջեւ. — Եգիպտոսէն Կէքը. — Իսրայէլացիները անապատին մէջ. — Տասնաբանեայ Պատուիրան. — Ոսկիէ հորթը. — Լրտեսները. — Մովսէսի մահը. — Յետեւ, Քանանի երկրին նուաճումը. — Դէթէոն, Սամսոն, Հոռութ. — Հեղի և Սամուէլ.

2. Յիսուս ի Բեթանիա. — Յիսուսի մուտքն յ'երուսաղէմ. — Մշակներուն, Տասը Կուսանաց և Տաղանդներուն առակները. — Յուդայի մատնութիւնը. — Հարկ առ Կեսար. — Այրիին լուման. — Յիսուսի չարչարանքը. — Յարութիւնը և Համարձումը.

3. Քրիստոնէութեան Հայոց մէջ հաստատութեան պատմութիւնը. — Հայաստանեայց Եկեղեցին և իր Սուրբերը.

4. Եկեղեցւոյ Հայրերուն աղօթքներէն ընտրութեամբ սորվեցունել՝ հանդերձ բացատրութեամբ:

Պատարագի երգեր. — 1. Սուրբ, Սուրբ..., 2. Յամենայնի..., 3. Որդի Աստուծոյ..., 4. Հոգի Աստուծոյ..., 5. Գոհանամք զքէն..., 6. Լցաք 'ի բարութեանց..., 7. Մարմին Տէրունական..., 8. Թա-

գաւոր երկնաւոր..., 9. Խորհուրդ խորին...:

Ե. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Թագաւորք. — Սաւուղ. — Դաւիթ. — Սողոմոն. — Թագաւորութեան բաժանումը. — Մարգարէներ. — Գերութիւն.

2. Առաքեալք. — Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ հիմնարկութիւնը. — Սուրբ Հոգին կ'իջնէ Առաքելոց վրայ. — Առաքեալներու հալածանքը. — Պօղոս Առաքեալին գլխաւոր ճամբորդութիւնները.

3. Հայ Եկեղեցւոյ մեծանուն Հայրապետք և Թարգմանիչք.

4. Համառօտ քրիստոնէական վարդապետութիւն (Հաւատալիք Եկեղեցւոյ, Խորհուրդք Եկեղեցւոյ, Քրիստոնէական առաքինութիւնք և Եօթն Մահացու Մեղքեր):

Ծարականներ. — Ս. Էջմիածնի. ա) Էջմիածինն ի Հօրէ..., բ) Տեսեալ զլոյս..., գ) Եկայք չինեսցուք..., Վարդանանց. — Նորահաշ պատկաւոր..., առաջին երկու տունները: Դեռնդեանց. — «Որք չուեալ, գնացեալ լինէին»..., երեք տուն:

Զ. ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

1. Քրիստոնէութեան գլխաւոր բաժանումները.

2. Հայ Եկեղեցւոյ Պատրիարքական և Կաթողիկոսական Աթոռները.

3. Եկեղեցւոյ Հայրերու աղօթքներէն ընտրութեամբ Գոց սորվեցունել՝ հանդերձ բացատրութեամբ:

Ծարականներ. — Հոյիսիւնեանց. — «Անձինք նուիրեալք» և Հ. Փ. տունները: Յարութեան. — «Այսօր յարեալ...», երեք տուն: Ծննդեան. — «Խորհուրդ մեծ և

սքանչելի...», երեք տուն : Լուսաւորչի .— «Այսօր զուար-
ճացեալ...», մէկ տուն :

Ծանօթ . — Կրօնագիրտութեան ուսուցիչը կամ Հա-
յերէնի ուսուցիչը կը բացատրէ աշակերտաց , յետոյ գոց կը
սորվեցունէ բնագիրը , անկէ ետք երաժշտութեան ու-
սուցիչը կը սորվեցունէ եղանակը :

Թ . ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻԻՆ , ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻԻՆ

Ա. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Թուաբանութիւն .— 1. Ծանօթութիւն միութեան և
բազմութեան վրայ .

2. Իրադնական միջոցներով հաշուելու վարժու-
թիւն 1—10 թուոյ . մտաւոր ու զրաւոր չորս գործո-
ղութիւն առաջին տասը թուոյ վրայ՝ գործածութեամբ
+, —, = նշաններու .

3. $\frac{1}{2}$ ի, $\frac{1}{3}$ ի, $\frac{1}{8}$ ի ծանօթութիւն մտաւոր :

Երկրաչափութիւն . — 1. Ծանօթութիւնք հաստատ-
նոց , մակերեւոյթներու , գիծերու և կէտի վրայ .

2. Պարզ ձևերու վերլուծում և բազդատութիւն :

Բ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Թուաբանութիւն .— 1. Իրադնական ծանօթութիւն
1—10 և 1—20 թիւերու վրայ .— Սոյն թիւերը կազմել
և վերլուծել .

2. 1—10 և 10—20 թուոյ վրայ Յաւելման և Բարձ-
ման բերանացի վարժութիւններ թանձրացեալ և վերա-
ցեալ կերպով .

3. 1—20 թուոյ վրայ Յաւելման և Բարձման գրա-
ւոր վարժութիւնք թուաբանական նշաններու միջոցաւ .

4. Մտաւոր վարժութիւնք Բազմապատկութեան և
Բաժանման վրայ և ծանօթութիւն $\times$, $:$, $\div$ նշան-
ներու .

5. Վարժութիւն $\frac{1}{2}$ ի, $\frac{1}{3}$ ի, $\frac{1}{8}$ ի և $\frac{1}{16}$ ի՝ մտաւոր :

Երկրաչափութիւն .— 1. Կէտերու և գիծերու միջո-
ցաւ մակերեւոյթներ կազմել .

2. Ծաղլումով և կտրատումով մակերեւոյթներ
կազմել .

3. Կաւով կամ ուրիշ յարմար նիւթով մը պարզ ձև
ունեցող հաստատուններ կազմել (զուռ , խորանարդ ,
պրիսմա , ևն) :

(Տես Զեռական աշխատութեան և Գծագրութեան
դասերը Բ. տարեչրջաններուն մէջ) :

Գ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Թուաբանութիւն .— 1. 1—100 թիւեր . իւրաքանչիւր
տասնեակի վրայ իրադնական ուսում . — Թանձրացեալ
և վերացեալ վարժութիւններ Յաւելման և Բարձման՝
իւրաքանչիւր յաջորդական տասնեակի վրայ .

2. Որոշ թուով միութիւններ կամ ամբողջական
տասնեակներ բազմապատկել և բաժնել 2 , 4 , 8 , 10 , 5 , 3 , 6 ,
9 , 7 թիւերով .

3. Իրադնական դաս տեղւոյն մէջ գործածուած
երկայնութեանց և արժէքի չափերուն վրայ . սովորեցու-
նել անոնց միութեան հետ գլխաւոր բազմապատկիչներն
ու ստորաբաժանումները .

4. Վարժութիւններ դասարանին մէջ դանուած
առարկաներն ու կարասիները չափելու՝ տեղական չա-

փերով. խնդիրներու միջոցաւ վարժութիւնք արժէքի
չափերու վրայ:

Երկրաչափութիւն. — Քառակուսի ձեւի մը մակերեւ-
ոյթը բաղդատել եռանկիւն, ուղղանկիւն և տրապէզ
մակերեւոյթներու հետ որոնք անկէ մեծ ըլլան (Տես
Գծագրութեան դասերուն Գ. տարին):

Գ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Թուաբանութիւն. — 1—1000 թիւեր. — 1. Իւրաքանչիւր
հարիւրեակի կազմութիւնը սորվեցունել յաջորդա-
կան կարգով.

2. Տղուն ծանօթ հարիւրեակներուն վրայ թանձ-
րացեալ և վերացեալ աստիճանաւոր վարժութիւնք Յա-
ւելման և Բարձման.

3. Բազմապատկութեան և Բաժանման աղիւսակ-
ները սորվեցունել մինչև 10×10 .

4. Տասնաւոր և հարիւրաւոր թիւեր բազմապատ-
կել միաւոր թիւերով: Տասնաւոր և հարիւրաւոր թիւեր
բաժնել այնպիսի միաւոր թիւերով որոնք բաժանելինե-
րուն ճիշդ բազմապատկներն ըլլան.

5. 1—100 թիւերէն ո և է բաժանական թուոյ մը
 $1/2$, $1/3$, $1/4$, $1/5$, $1/6$, $1/8$, $1/9$, $1/10$ գտնել.

6. Երկայնութեան, պարունակութեան և կշռոյ տե-
ղական չափերը ծանօթացնել տղուն՝ իրենց գլխաւոր
բազմապատկներով ու ստորաբաժանումներով. — Վար-
ժութեան համար գործնական խնդիրք որոնց մէջ մտնեն
մէկ կամ երկու գործողութիւններ.

7. Տասնորդական կոտորակ. — Մէքրին միջոցաւ սոր-
վեցունել երկու թուանշանով տասնորդական թիւեր
գրել ու կարդալ. — Յաւելում և Բարձում տասնորդա-
կանաց:

Երկրաչափութիւն. — 1. Շրջանակ և աղեղ, աստի-
ճան, շառաւիղ, տրամագիծ, ևն.

2. Անկիւններ. Ուղիղ անկիւն, սուր անկիւն, բութ
անկիւն. — Ուղիղ անկիւնին հետ բաղդատել միւսները:

Ե. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Թուաբանութիւն. — 1—10000 թիւեր. 1. Սոյն թի-
ւերուն մշակութիւնը ըստ նախընթաց տարիներուն՝ ամ-
բողջական թուոյ Զորս Գործողութեամբ.

2. Տասնորդական թիւեր գրել ու կարդալ մինչև
երեք թուանշանով. — Զորս Գործողութիւնք տասնոր-
դական թիւերով.

3. Հասարակ կոտորակաց վրայ վարժութիւնք Յա-
ւելման և Բարձման:

Երկրաչափութիւն. — 1. Կանոնաւոր և անկանոն բաղ-
մանկիւններու մակերեւոյթները չափել. — Բոլորակի մը
մակերեւոյթը չափել.

2. Գետիններու, պատերու մակերեւոյթները չափել:
Տոմարակալութիւն. — Ստացուած հաշուական ծա-
նօթութեանց կիրաւմամբ կազմել սուտինն և գիւղա-
տնտեսական հաշուետետրեր:

Զ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ

Թուաբանութիւն. — 1. Ամբողջական թիւերով գործ-
նական խնդիրք.

2. Տասնորդական կոտորակով Զորս Գործողութեանց
վրայ գործնական խնդիրք՝ երեք թուանշանէ աւելի
պարունակող թիւերով.

3. Հասարակ կոտորակով Զորս Գործողութեանց
վրայ գործնական խնդիրք.

4. Միութեան Կանոնով լուծելի խնդիրք տուածի և զեղչի վրայ:

Երկրաչափութիւն. — Ծաւալները չափելու միութիւն. — Խորանարդի, պրիսմակի, գլանի ծաւալները չափել. — Անոնց կիրառումը գիւղատնտեսական կեանքի մէջ:

Տոմարակալութիւն. — Դիւղատնտեսի հաշուական գործառնութիւնները արձանագրել տոմարներու մէջ. — Հաշուական ցուցակներ պատրաստել:

Ժ. ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՂՈՒ

Ա. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

Ամէն դասի առթիւ պիտի կատարուին լեզուի վարժութիւնք որոնց նպատակը պիտի ըլլայ կարելի եղածին չափ ուղիղ խօսիլ սորվեցունել աղուն:

1. Վայելչախօսութիւն. — Խօսակցութիւններ մանուկին և ուսուցչին միջև:

Մանուկը շատ պարզ տեղեկութիւններ պիտի տայ պատմուած զրոյցի մը, կատարուած պոյսի մը և աւանդուած դասի մը վրայ:

2. Լեզուի վարժութիւն. — Ասոնց նպատակը պիտի ըլլայ աղուն ծանօթացնել այն բառերը որոնք ցոյց կուտան անձերու, կենդանիներու և իրերու անուններ, անոնց կատարած գործողութիւնները և անոնց յատկութիւնները:

3. Ընթերցման նախապատրաստութիւն. — Վանկերը վերլուծել ձայներու և յօդաւորմանց. — Զայնաւորք:

4. Արտասանութիւն. — Դիւրահասկնալի բանաստեղծութիւններ, յետ բացատրութեան, զոց սորվեցունել:

Բ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

Վայելչախօսութիւն. — Կարճ խօսակցութիւններ կամ տեղեկատուութիւնք Իրագիտութեան և Տեղական Աշխարհագրութեան դասուց վրայ:

Իրագիտութեան դասերուն հետ առնչութիւն ունեցող ստոյգ կամ շինծու գիտաց պատմութիւն:

Այս դասերէն քաղուած առածներու ի բերան ուսում:

Ընթերցմանութիւն. — Նախապատրաստական ուսում լեզուի ձայնական տարերայ. — Զայն և յօդաւորում. — Խօսքեր, բառեր, վանկեր վերլուծել ձայնական տարերքներու:

Զայնական մեթոտով շինուած քերականի մը վրայէն ընթերցման վարժութիւն. — Կարգացուած բառերը գրել. — Տպագրական տառերու ուսում. — Կարճ և զիւրի բանաստեղծութեանց արտասանութիւն:

Բառագիտութիւն և Ուղղագրութիւն. — Դրատախտակին վրայ և քերականին մէջ կարգացուած բառերու զրուցագրութիւն. — Իրագիտութեան և ընթերցանութեան դասերէն քաղուած բառեր դասաւորուած նիւթի կարգով, իրենց տեսակին համեմատ:

Դիւսագրի և ուղղագրական նշաններու գործածութիւն:

Անուններու եղակին ու յօդնակին որոշել իրենց վերջաւորութենէն:

Անձերու, կենդանիներու և իրերու անուններ. — Յատկութիւն և գործողութիւն ցուցնող բառեր:

Գ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ

Վայելչախօսութիւն. — Բնական Պատմութեան և Տեղական Աշխարհագրութեան ծրագրին պարունակած

առարկաններուն վրայ խօսակցութեան շարունակութիւն :
Հատընտիր բարոյավէպեր. — Աշակերտաց հասողութեան յարմար կենսագրութիւններ :

Ընթերցանութիւն. — Ընթերցում և տեղեկատուութիւն. — Գլխաւոր գաղափարներու ցուցում. — Խորհրդածութիւն և բարոյական եղբակացութիւն. — Նոր եղբերու ուսում՝ նշանակութեան և ուղղագրութեան տեսակէտով :

Դիւրին հատուածներու արտասանութիւն :

Բառագիտութիւն և Ուղղագրութիւն. — Դասերէ քաղուած և իրենց նշանակութեան կամ իրենց տեսակին համեմատ խմբուած բառեր :

Ընթերցանութեան և Իրագիտութեան դասերէն առնուած պարզ եւ կարճ գրուցադրութիւնք :

Նախադասութեան մէջ որոշել անունը, ածականը, բայը, դերանունը՝ առանց մանրամասնութեան :

Բային՝ իր ենթակային հետ համաձայնութիւնը թիւով և դէմքով :

Դ. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Վայելչախօսութիւն և Շարադրութիւն. — Բերանացի և գրաւոր տեղեկատուութիւն կարգացուած կամ սորվուած նիւթոց վրայ. — Ուրուագծին արտագրումը, և սլատրաստութիւնք շարադրական ուղղագրական կըրկին տեսակէտով :

Բերանացի դիպախօսութիւնք (narration) և նկարագրութիւնք որոնք համապատասխան ըլլան ծրագրին նիւթոց :

Ընթերցանութիւն. — Միւս դասերուն հետ առնչակից հատուածներու ընտրութիւն. — Համառօտ կերպով սորվեցունել անոնց իմաստն ու բացատրութեան ձեւը :

ըր. — Նիւթին բնական բաժանումներուն համեմատ տեղեկատուութիւն. — Քիչ ծանօթ եղող եղբերու բացատրութիւն. — Հատուածին յատկագիծը :

Բառագիտութիւն և Ուղղագրութիւն. — Ընթերցանութեան և Իրագիտութեան դասերէն քաղուած և նիւթերուն կարգովը խմբուած բառեր :

Նախապէս կարգացուած և վերլուծուած բնագիւրներէն քաղուած գրուցագրութիւնք :

Քերականութիւն. — Պարզ նախադասութիւն. — Իր էական մասերը. — Նախադասութեան մէջ որոշել յատուել և հասարակ անունները, որակական, ստացական, ցուցական, թուական ածականները. — Էական բայ. միւս բայերուն տարբերութիւնը և նմանութիւնը հալիս բային բաղդատմամբ. — Հոլովում անունի և դերանունի. — Խոնարհում էական բայի և Առաջին լծորդութեան բայերու, Սահմանական, Հրամայական և Ստորադասական եղանակներուն գլխաւոր ժամանակներովը :

Ենթակայ և խնդիր եղող անունի տեղ գործածել դերանուն :

Դրաւոր և բերանացի քերականական հրահանգներ իրր կիւարութիւն ուսուցուած նիւթոց :

Ե. ՏԱՐԵՐՁԱՆ

Վայելչախօսութիւն և Շարադրութիւն. — Նախընթաց հրահանգները շարունակել. — Կարճ շարադրութիւններ բերանացի, միասնաբար պատրաստուած. — Ընդլայնում նիւթի մը՝ հետեւողութեամբ ուրուագծին զոր առաջուց պատրաստած են աշակերտք. — Պատմական, կենսագրական, աշխարհագրական և բնապատմական նիւթեր :

Ընթերցանութիւն. — Միւս դասերուն առնչակից նիւթեր. — Վերլուծում իմաստին, բացատրութիւն գլխաւոր

կէտերուն, բաղդատութիւն.—Բարոյական խրատներ և գործնական կիրառմունք:

Հատընտիր հատուածոց արտասանութիւն:

Բառագիտութիւն և Ուղղագրութիւն.—Նախընթաց հրահանգներու շարունակութիւն:

Բառերն ու ասացուածքները դասաւորել իրենց քերականական տեսակին, իրենց նշանակութեան և իրենց գործածութեան նայելով:

Ածանցումներու վրայ պարզ հրահանգներ:

Կիրառիկ զրուցագրութիւնք:

Քերականութիւն.—Նախադասութեան ուսման շարունակութիւն.—Այլեւի՛ր տեսակ խնդիրները որոշել տալ (Սեռի խնդիր, Բնութեան խնդիր, սեղի և ժամանակի պարագայ ցուցնող խնդիրներ)։ —Ներգործական, Չեզոք, Կրաւորական բայերու զանազանում.—Նախադասութեան դրական, ժխտական, հարցական ձեւը.—Շրջում:

Նախադասութեան մէջ որոշել Յետադրութիւնը և Մակրայը, Դերանուններուն տեսակները:

Խոնարհում կանոնաւոր բայերու.—Նախադասութեան մէջ ստորակէտի գործածութիւն:

2. ՏԱՐԵՇԲԶԱՆ

Վայելչախօսութիւն և Շարադրութիւն.—Շարունակութիւն շարադրական հրահանգաց՝ բերանացի և գրաւոր.—Ընտանեկան նամակներ:

Բարոյական նիւթեր՝ մանրամասնութիւն մը կամ բարոյական վէպով մը լուսարանուած:

Ընթերցանութիւն.—Հատուած մը կամ գլուխ մը բաժնել մասերու որոնց ամէն մէկը համադաստասխանէ գլխաւոր գաղափարի մը: Մասնաւոր բացատրութեանց ուսում:

Հատընտիր հատուածոց արտասանութիւն:

Բառագիտութիւն և Ուղղագրութիւն.—Ընթերցանութեան, Բնական Պատմութեան, Աշխարհագրութեան կամ Պատմութեան դասերէն քաղուած բառեր:

Կազմութիւն և վերլուծում բառերու: Արմատ բառեր և ամենէն գործածական մասնիկներ:

Կիրառական զրուցագրութիւնք:

Քերականութիւն.—Պարզ նախադասութեան ուսումը ամբողջացնել.—Նախադասութիւն մը որուն ամէն մէկ էական մասերը ունենան լրացուցիչ բառեր:

Շաղկապ և Զայնարկութիւն: Յարաբերական Դերանուն, կէտադրութիւն:

Բերանացի և գրաւոր խոնարհում կանոնաւոր և Անկանոն Բայերու:

Բերանացի և գրաւոր հոլովում Անուններու և Դերանուններու:

Ժ Ա. Օ Ս Մ. 1, Ե 2 Ո Ւ

Դ. ՏԱՐԵՇԲԶԱՆ

1.—Խօսակցութիւն և Արտասանութիւն.—Առարկաներու վրայ խօսակցութիւն ուսուցչին և աշակերտին միջև:

Ուսուցիչը մանրամասնութիւն կամ գլխաւորութիւններ կը պատմէ աշակերտին ի լուր, և աշակերտը կը կրկնէ:

Կարճ առածներ, հատուածներ գոց կը սորվի տղան ունկնդրութեամբ միայն:

2. Գրել և կարդալ.—Փերական մը որ պատրաստուած ըլլայ ձեռագիր և տպագիր տաւերով:

3.—Ուղղագրել.—Կարգացուած դասէն 4—6—8—10 բառերու ուղղագրութիւնը սորվիլ:

Ե. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Խօսակցութիւն եւ Արտասանութիւն. — Շարունակութիւն նախընթաց տարիին համաձայն.

2. Գիր եւ Ընթերցում. — Ձեռագիր և տպագիր տառերով պատրաստուած դասագիրք մը. — Թարգմանութիւն.

3. Ուղղագրութիւն. — Ընթերցման հատուածէն 2—4—8 տող սորվիլ զրուցագրութեամբ գրելու համար.

4. Պատժական գրութիւնք. — Պարզ մուրհակներ, անպարտագիրներ, ևն գոց սորվիլ և գրել:

2. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Խօսակցութիւն եւ Արտասանութիւն — Շարունակութիւն ըստ նախընթաց տարիներու.

2. Գիր եւ Ընթերցում.

3. Ուղղագրութիւն եւ Շարագրութիւն. — Մանր պատմուածքներ շարադրել, նիւթը նախասիրաբար ընթերցանութեան դասագիրքէն առնուած. — Ընթերցման հատուածէն 6-8-10 տող սորվիլ և զրուցագրել.

4. Պատժական գրութիւնք. — Շարունակութիւն նախընթաց տարւոյ դասագիրքին՝ ամէն մէկ գրութեան առթիւ բացատրելով այդ գրութեան հանգամանքը:

Ժ. Ա. Գ. Ե. Ի. ՕՍՄ. ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ

Գ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Ընտանիքին պատմութիւնը.

2. Գիւղին պատմութիւնը. օգուտ քաղել յիշատակարաններէն, եթէ կան:

3. Նահանգին պատմական անցքերը, ջանալով օգտուիլ յիշատակարաններէն, եթէ կան:

Ե. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Ա. Գ. ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ

1. Հայկ և Բէլ,	8. Աշոտ Գ. Ողորմած,
2. Արամ,	9. Գագիկ Ա.—Անի քաղաք,
3. Արայ Գեղեցիկ,	10. Ռուբէն Ա. հիմնադիր հայկական իշխանութեան,
4. Վաղարշակ,	11. Լևոն Զ.
5. Տրդատ և Գր. Լուս.	12. Լէնկթիմուր և Շահարաւ:
6. Սահակ եւ Մեսրոպ,	7. Աշոտ Բ. Երկաթ,

2. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Ազգ. Պատմութիւն

1. Հայաստանի ներքին կեանքի պայմանները՝ հին դարերուն.

2. Ներքին կեանքի պայմանները՝ հեթանոս Արշակունեաց ժամանակ.

3. Քրիստոնէական գրականութեան սկիզբը և բարձրանալը.

4. Արաբական աղղեցութիւնը մեր գրականութեան վրայ.

5. Կիլիկիա. — Ներքին պայմանները եւ գրականութիւնը՝ Ռուբինեանց օրով.

6. Հայոց դադթականութիւնները (բռնի և կամաւոր) .

7. Օսմանցւոց և Պարսից պատերազմները Հայաստանի տիրապետութեան համար .

8. Հայոց յարաբերութիւնները Ռուսաց հետ . — Ռուսաստանի Հայք (էջմիածին, Կաթողիկոսութիւն) .

9. Թուրքիոյ Հայք . — Պատրիարքութիւն Կ. Պոլսոյ . — Թանգիմաթ . — Ազդ . Սահմանադրութիւն . — Յեղափոխական շարժում . — Օսմ. Սահմանադրութիւն :

ՕՍՄ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1. Օսմանցւոց ծագումը .

2. Անատոլիոյ մէջ իրենց ծաւալումը (Պրուսա) .

3. Բուլմէլի մէջ իրենց մուտքն ու ծաւալումը (էտրնէ) .

4. Կ. Պոլսոյ առումը .

5. Ենիշէրիներու գունդին կազմութիւնը և ջնջումը .

6. Թուրքիոյ վիճակը Սուլթան Մահմուտի, Մէճիտի, Ազիզի, Մուրատի և Համիտի օրով . — 1876ի Օսմ. Սահմանադրութիւնը և 1908ի Սահմանադրութիւնը :

ԺԳ. ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Դ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Հագուս եւ ճեղմակեղեն . — Հագուստներու տրուելիք խնամք ամրան և ձմրան մէջ . — Լուացքի համար ամենակարեւոր եղած գործիքներ, անօթներ . — Լուացման նիւթեր (ածառ, սօտա, կաւ, ևն) . — Օսլայում և արդուկում :

Ե. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Բնակարան . — Ընտրութիւն և պահպանութիւն բնակարանի . — Կարասիներու տրուելիք խնամք . — Խոհանոց . պղնձեղէնք և կաղամածք . — Տնական պաշարներ . ամոնց պատրաստութեան և պահպանութեան դիւրագնի և առողջապահական միջոցներն ու եղանակները :

Զ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Հիւանդապահութիւն . — Հիւանդին սնեակը, անոր օդափոխութիւնը, ջեռուցումը . — Հիւանդին հագուստն ու անկողինը . — Կերակուրը, ըմպելիքը, դեղաջուրերը, ևն . — Աւանդի դեղարան . — Պատահարաց միջոցին նախնական խնամք :

ԺԴ. ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Ե Ի

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

Ե. Եւ Զ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Գիւղախումբ . Ոստիկան, ապահովութիւն . — Հարկահաւաք, Ծերոց ժողով, տուրք, նպատակը . — Գիւղապետ, հսկողութիւն, բարեգարդութիւն, վէճեր կամ դատեր, ձերբակալութիւն, բանտ :

Եկեղեցի, Թաղական Խորհուրդ, ընտրութիւն :

2. Դաւառակ . — Կազմակերպութիւնը ըստ վերնոյն. Գայմադամ :

3. Դաւառ . — » » »
Միւթէսարըք :

4. Նահանգ . — » » »
Վալի :

Առաջնորդական փոխանորդ:

Առաջնորդ. — Գաւառական վարչութիւն:

Պատրիարք. — Կեդրոնական վարչութիւն:

5. Տնտեսագիտական պարզ խօսակցութիւնք կամ ընթերցումներ. — Եկամուտ, տոկոս, թոշակ, դրամ, վարկ, Դրամատուն, Խնայողական մատուկ, Ապահովագրական և Գործակցական ընկերութիւնք:

ԺԵ. ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Օղանիւս (Դրիգոյ). — 1. Շինել 30-40 օղակով երիզ մը վարժութեան համար. այդ երիզին վրայ գործել տալ հետզհետէ, 8-10 մնդմ. երկայնքով, հետեւեալ ասեղները. Ա. Հիւսել առանց թել առնելու. — Բ. Հիւսել շիտակէն. — Գ. Հիւսել հակառակ կողմէն. — Դ. Հիւսել մէկ մը շիտակէն, մէկ մը հակառակէն. — Ե. Հիւսել պակսեցնելով:

ԾԱՆՈԹ. — Վարժուհին կ'սկսի երիզները որոնց համար կը գործածուի անլուայ բամպակ:

2. Կար. — Քանաւայի վրայ զարդասեղներ. — Հաստ կտաւի կամ էդամինի վրայ կարի պարզ և գիւրին վարժութիւն գունաւոր թելով (Շուլլալ, թերակտր (յիլնդի)), երկու կտորի վրայ շուլլալ):

3. Ձեւ. — Ուղիղ գիծեր քաշելու վարժութիւն առանց քանակի, այլ եւ այլ երկարութեամբ:

Բ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Օղանիւս. — Դուրպայի երկու սրունք՝ կրունկի երիզով. վարժուհին կ'սկսի դուրպաները:

2. Կար. — Հաստ կտաւի վրայ շարունակութիւն

կարի վարժութեանց. — Յետկար (մանրադա). — Քանաւայի վրայ թելգիր:

3. Ձեւ. — Բեկեալ և կոր գիծեր քաշելու վարժութիւնք:

4. Յօրինում. — Թաշկինակ, դպրոցականի պարզ թեւոց. կտաւէ քառակուսի կտոր մը պատրաստել, որ յարմար ըլլայ գործածուելու իբր գոգնոց և կամ իբր անձեռոց:

Գ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Օղանիւս. — Զոյգ մը դուրպայ. պարզ շղթայիկ զոր կը շարունակէ աշակերտուհին և կ'ամբողջացնէ:

2. Կար. — Խծիպ (շայն), թելդակ (թէյեղ)՝ հաստ կտաւի վրայ:

3. Ձեւ. — Կաղապարներու վրայէն ընդօրինակել ձեւագծումներ որոնց մէջ գտնուին կոր գիծեր:

4. Յօրինում. — Քանաւայի վրայ թելգիր. — Ձեռագործի գրպանիկ՝ 80 մնդմ. երկայնքով և 40 մնդմ. լայնքով:

Դ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

1. Օղանիւս. — Զոյգ մը դուրպայ (իրկին շղթայիկ) բոլորովին աշակերտուհին ձեռքով շինուած՝ վարժուհին ցուցումներուն հետեւողութեամբ:

2. Կար. — Վարժութիւնք հասարակ կտաւի վրայ. կէտկար (մեֆեմայի կար), եղերակար (ֆալաթիկ), զոյգ շուլլալ (պարկի համար գործածելի), ծաղկար (խծիպ շուշալ):

3. Ձեւ. — Վարտիք, չապիկ՝ 2—5 տարեկան տղոց համար:

4. Յօրինում. — Մէկ կտորով չապիկ՝ 2—5 տարեկան տղոց համար, օձիքը խծիպով:

5. Կարկսուք. — Հաստ կտաւի վրայ մաշած տեղը լեցնելու պարզ վարժութիւն (խանութքանի գոգնոց):

Ե. ՏԱՐԵՐԶԱՆ

1. Օղանիւս. — Զոյգ մը գուրպայ՝ ամբողջովին աշակերտուհիին ձեռքով չինուած:

2. Կար. — Նախորդ վարժութեանց կրկնութիւն. փոթ քաշել, ժապաւէն փակցնել, կերպաս մը ժապաւէնով եղերել, կոճակ փակցնել, լամբակ և օղակ չինել, ձերմակեղէնի նշանագիր:

3. Զեւ. — Մանկիկի չապիկ ու սովորական չապիկ աշակերտուհիին համար:

4. Յօրինում. — Սովորական չապիկ աշակերտուհիին համար. — Օձիքը զարդարել:

5. Կարկսուք. — Հաստ կտաւի վրայ մաշած տեղը լեցնելու պարզ վարժութիւն. — Մաշած եղերքի նորոգում:

7/11-1922

Զ. ՏԱՐԵՐԶԱՆ

1. Կարկսուք. — Զարդանեղով զոյգ մը գուրպայ՝ քաշել, փոթը կտորի վրայ առնել, անցէնք (կոճակ, շարի մաւրայ), չապիկի վրայ նշանագիր դնելու յատուկ զարդասեղներ (փշակար, խաչկար, շրթայակար):

3. Զեւ. — Պղտիկ տղու իրանազգեստ, կրծկալ ու պղտիկ աղջկան չապկընկեր (վարսիք):

4. Յօրինում. — Աղջկան չապկընկեր (շիշակ գօշիով):

5. Կարկսուք. — Փանէլա հաղուստներու վրայ մաշած տեղերը լեցնել, կտոր դնել. — Գուրպայի նորոգութիւն:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0216768

53.823